

Володимир Зайченко

к.н.держ.упр., доцент,
декан факультету економіки та менеджменту,
Центральноукраїнський національний технічний університет,
м. Кропивницький

**КОНЦЕПТУАЛЬНО-БАЗИСНІ ОРІЄНТИРИ
ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ
В СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ**

Поняття технологічного розвитку в економічній науці почали застосовувати відносно недавно. У значній мірі це було пов'язано з появою класифікації технологічних укладів, усвідомленням ролі застосовуваних технологій, їх структури та міри новизни в контексті соціально-економічного розвитку, економічного зростання держав, регіонів. Першопочатково йшлося про науково-дослідну діяльність і активність, створення і впровадження інновацій, нововведення, інтелектуальну творчу діяльність, результати якої втілюються у винаходах, промислових зразках, корисних моделях, раціоналізаторських пропозиціях і т. ін.

Втім, в будь-якому разі, практично на всіх етапах еволюції наукової думки, в дослідженнях провідних наукових шкіл та навіть у практиці найбільш недемократичних і неліберальних систем державного ладу визначалися прямі зв'язки і впливи з-поміж впровадження результатів НДДКР та підвищення ефективності виробництва, а, відтак, і конкурентоспроможністю та економічним розвитком.

Ці аспекти знайшли достатньо істотний відгосол у профільній економічній літературі. Звернімо увагу, що Б. Патон у праці «Інноваційний шлях розвитку економіки України» наголошує на тому, що інноваційно-технологічний тип поступу держави потребує активної регулюючої ролі держави. Це безальтернативний шлях, який пройшли країни Західної Європи, США, Японії, лідери Південно-Східної Азії. Саме технологічна конкурентоспроможність бачиться науковцю єдиною вірною стратегією і засобом економічного зростання в Україні. При цьому акцентується на таких позитивних наслідках, як підвищення рівня якості життя населення за рахунок отримання більш швидких, зручних і якісних послуг, активізація інноваційної діяльності суб'єктів господарювання та зміцнення їх конкурентоспроможності, нагромадження та ефективне використання інвестицій, позитивні інституційно-структурні зрушення та зміни в системі національного господарства, модернізація та системне осучаснення техніко-технологічної бази провідних галузей і видів економічної діяльності, підвищення рівня продуктивності і ефективності праці [2, с.11-15].

П. Єщенко у праці «Економічне зростання без розвитку: причини і шляхи інноваційного перетворення економіки» піднімає вельми цікаве та важливе з огляду на теоретико-методичний зміст технологічної конкурентоспроможності питання того, що розвиток економіки можливо забезпечити іншими засобами, не тільки інноваційно-технологічними, але останній варіант дає більш якісні (в порівнянні з кількісними) результати. А це важливіше. Саме така стратегія гарантує і економічне зростання і сталий безповоротний розвиток держави.

Протилежна альтернатива, за якої з'являються підстави для забезпечення нарощування обсягів ВВП, але й розвитку держави, полягає у комплексному підході до стимулювання інноваційно-технологічної діяльності в провідних секторах національної економіки. Рецептами тут слугують: індустріалізація та модернізація техніко-технологічної бази виробництва, перехід від наздоганяючої до нової випереджаючої економічної стратегії (удосконалення структури економіки, формування інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку, орієнтація на освітній і інтелектуально-кадровий потенціал економічного зростання), перехід від ліберальної до регулюючої доктрини на фоні зростання доходів середнього класу, посилення якості та максимальне підпорядкування освіти і науки виробництву, реформування сектору науки та освіти, розробка та впровадження ідеології інноваційної моделі соціально-економічного поступу.

П. Єщенко в підсумку доходить до висновку, що позитивними наслідками забезпечення інноваційно-технологічної конкурентоспроможності є покращення життєдіяльності суспільства та зростання міри його захищеності від загроз глобалізації, посилення соціальної корисності професій, які на сьогодні в належній мірі не визнаються (науковці, дослідники, викладачі тощо), покращення взаємодії держави і бізнесу щодо вироблення більш якісної державної політики стимулювання інноваційно-технологічного розвитку і забезпечення, таким чином, вищого рівня конкурентоспроможності

національної економіки на світовій арені [2,с.15-18].

Видається доцільним погодитися з такими висновками та додати, що країна, яка володіє потужним освітнім, науковим, інноваційним і виробничо-ресурсним потенціалом об'єктивно має його використати, скористатися всіма перевагами від цього. Це дозволяє стати потужним регіональним лідером і за темпами нарощування обсягів ВВП і за рівнем якості життя населення.

Рис. 1. Очікувані наслідки (орієнтири) забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки (авторська розробка)

Прямими і безпосередніми наслідками тут стають розвиток людського капіталу, зростання наукового і освітнього потенціалу суспільства, більш раціональний розподіл благ, послуг та доходів населення, вирівнювання соціальних диспропорцій, посилення національної самобутності та ідентичності та ін.

Як зауважує Ф. Голт, технологічна модернізація була обрана й країнами ОЕСР як вектор подальшого розвитку. Це забезпечило вищий рівень їх фінансової та інституційної стабільності, а також підвищення рівня доходів у розрахунку на одиницю наявного населення, зростання зайнятості та зниження рівня безробіття [3, с.16-28]. Але ще важливіше, що в цих країнах було досягнуто випереджальних темпів зростання у тих видах економічної діяльності, які, власне, й визначають подальші напрями розвитку науко-технологічного прогресу.

Немало важливим аспектом потрібно вважати й просторово-територіальний розвиток в рамках стратегії технологічної конкурентоспроможності економіки. Яскравим прикладом тут вважається економіка Китаю. На першому етапі технологічний розвиток був сконцентрований на територіях Сходу країни. А вже коли було отримано належну віддачу акумульований капітал диверсифіковано на реалізацію проектів інноваційно-технологічної модернізації центральних та західних регіонів держави.

Для України виграшною може стати стратегія, коли публічно-приватні ресурси спочатку будуть вкладені у впровадження сучасних передових технологій в обласних центрах з найвищим рівнем і потенціалом освіти та науки, досліджень та розробок, промислового бізнесу. Надалі можна буде

поширювати позитивні найбільш успішні практики на інші області країни, а також на депресивні та сільські території, районні центри, малі міста тощо.

Очевидно, що сучасними тенденціями інноваційно-технологічного розвитку став тісний зв'язок результатів у цій сфері з цифровізацією економіки і суспільства, інтелектуалізацією бізнесу та цілих галузей економіки, впровадження інтернет та телекомунікаційних технологій і т. ін. Це, по-перше, актуалізує доцільність державної підтримки та стимулювання розвитку інноваційно-технологічної діяльності в зазначених сферах та, по-друге, посилює важливість використання її результатів не лише на благо економіки, але й в цілях соціально-гуманітарного, культурного розвитку, популяризації інформації, виховання нового покоління тощо.

Орієнтири забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки подані на рис. 1. Позитивні наслідки, а також взаємозв'язки в системі формування технологічної конкурентоспроможності економіки потрібно враховувати й при ідентифікації цілей, а також засобів і заходів державної політики в аналізованій сфері, т. зв. «спільним знаменником» визначених ефектів є реалізація державою технологічної політики в системі економічного розвитку.

Це інституціалізація технологічної політики, визначення її генеральної мети і стратегічних цілей, фінансування з державного бюджету цільових НДДКР, удосконалення правових засад науково-дослідної діяльності та інноваційного підприємництва, орієнтація державного регулювання на глобальні тенденції та сучасні виклики людства, створення максимально сприятливого середовища для залучення зовнішніх інвестицій у інноваційно-технологічну діяльність резидентів, розвиток мереж і технологічних кластерів, упровадження інструменту технологічного прогнозування, становлення замкнутої єдиної національної інноваційної системи, розбудова технологічної інфраструктури. Ці інструменти державного регулювання актуальні, проте вони потребують і узгодженості між собою і розставлення пріоритетів, що посилює вагу обґрунтування методологічних положень державної політики забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки України.

Список використаних джерел

1. Патон Б. Є. Інноваційний шлях розвитку економіки України. *Вісник Національної академії наук України*. 2001. № 2. С. 11-15.
2. Єщенко П. С. Економічне зростання без розвитку: причини і шляхи інноваційного перетворення економіки. *Економіка України*. 2013. № 10 (623). С. 4-20.
3. Голт Ф. Инновационная стратегия ОЭСР. Достижение новых ценностей. *Форсайт*. 2009. № 1 (9). С. 16–28.